

8923

MOLIERE

Les precioses ridicules

Comedia en un acte

24

TRADUCCIO CATALANA DE
MANUEL DE MONTOLIU.

1857
1857

Les precioses ridicules

Molière

LES PRECIESES RIDICULES

COMEDIA EN UN ACTE

TRADUCCIÓ CATALANA DE
MANUEL DE MONTOLIU.

BARTOMEU BAXARIAS-EDITOR
Passatge de Mercader, 10, interior.
BARCELONA. — 1909.

PERSONATGES

Valldor { Amants rebutjats.
Campflorit {
Gorgibus, bon burgès.
Madelena, filla de Gorgibus. { Precioses ridicules.
Cathos, neboda de Gorgibus. {
Mariona, criada de les precioses.
Almanzor, criadet de les precioses.
El Marqués de Mascarill, criat de Valldor.
El Viscomte de Jodelet, criat de Campflorit.
Dos portadors de cadira de mans.
Vehines.
Violinistes.

Escena, una sala de rebre.

Aquesta traducció fou representada per primera vegada al Teatre Principal, prenenthi part les actrius senyores Baró, Ferrer, Roca, etc., y els actors senyors Capdevila, Balot, Màntua, Puiggarí, Santpere, etc.

ESCENA I

VALLDOR Y CAMPFLORIT

CAMPFLORIT

Senyor Valldor.

VALLDOR

Què?

CAMPFLORIT

Mireume un moment sense riure.

VALLDOR

Bé! Què?

CAMPFLORIT

Què dieu de la nostra visita? N'heu sortit gaire satisfet?

VALLDOR

Tenim motius d'estarho tots dos, segons la vostra opinió?

CAMPFLORIT

De cap manera, parlant clar.

VALLDOR

Per mí, jo us confesso que n'estich tot escandalisat. Ahont s'es vist, que dues provincianes impertinents fassin tant les desdenyoses, y que dos homes com nosaltres sien tractats ab tanta insolencia? Ab prou feines han arriuat a decidirse a oferirnos cadires. En ma vida he vist tant parlarse a cau d'orella, com elles han fet ab nosaltres, tant badallar, tant fregarse'ls ulls y demanar tant sovint. «Quin hora es?» No us haveu adonat com no més se dignaren respondre que si y que no a tot lo

que'ls dèyem? Y no convindreu ab mí que ab tot y que haguéssim estat la gent més baixa del mon no se'ns podria fer un aculliment més descortés del que elles ens han fet?

CAMPFLORIT

Me sembla que us preneu les coses massa fort.

VALLDOR

Es cert, així m'ho prenc, fins al punt que vuy venjarme d'aquesta impertinencia. Ja sé jo lo que'ns ha fet tant despreciables als seus ulls. L'aire preciós no solament ha infectat París; també s'ha escampat per les provincies y les nostres damiseles ridícules n'han flairat una bona part. En un mot, la seva persona es una barreja de preciosa y de coqueta. Jo prou sé lo que es menester pera ser ben rebut per elles; y si'm voleu creure, els tenim de jugar una passada que les convencerà de la seva estupidesa y les ensenyarà a conèixer millor la gent que tracten.

CAMPFLORIT

Y com ho fareu?

VALLDOR

Tinch un cert criat que's diu Mascarill que té fama entre molta gent de «bel esprit», no hi ha rès, en efecte, tant a l'ordre del dia com el «bel esprit», en els temps que correm. Es un extravagant que s'ha entossudit en voler fer l'home de distinció. Li dona ordinariament per la banda de la galanteria y dels versos y desdenya els altres criats fins al punt de motjarlos de besties.

CAMPFLORIT

Què es donchs, lo que voleu fer?

VALLDOR

Lo que vuy fer? Vuy... Però sortim d'aquí abans.

ESCENA II

Dits y GORGIBUS

GORGIBUS

Donchs què! Haveu ja vist la meva nebo-
da y la meva filla? Anirà bé la cosa? Quin es
estat el resultat d'aquesta visita?

VALLDOR

Heusaquí una cosa que podríeu saber mi-
llor per elles que per nosaltres. Tot lo que us
podem dir es que us rendim grans mercés pel
favor que'ns haveu fet y que restem els vostres
molt humils servidors.

CAMPFLORIT

Vostres molt humils servidors.

GORGIBUS (*sol*)

Hum! sembla que no'n surten gaire satis-
fets. De què podria venir el seu descontent?
Cal saber que ha passat. Ola!

ESCENA III

GORGIBUS y MARIONA

MARIONA

Què se us ofereix, senyor?

GORGIBUS

Ahont son les senyoretetes?

MARIONA

Al tocador.

GORGIBUS

Què hi fan?

MARIONA

Fan pomada pels llavis.

GORGIBUS

Masses, masses pomades; els direu que vinguin.

ESCENA IV

GORGIBUS (*sol*)

Aquestes beneïtes, ab les seves pomades, tenen ganes d'arruïnar-me, segons veig. Per tot no veig altra cosa que clares d'ou, llet virginal, y mil altres andròmines que no conech. D'ensà que som arribats elles ja porten gastat el llard d'una dotzena de porchs, al menys; y quatre criats viurien cada día no més dels peus de moltò que elles empleen.

ESCENA V

MADELENA, CATHOS y GORGIBUS

GORGIBUS

Es realment necessari fer un tant gran dispendi pera engreixarvos el morret? Dieume, si us plau, que haveu fet a n'aquets senyors, que'ls he vistos sortir ab cert aire de ressentiment? No us havia ordenat rèbrels, com se mereixen els que volia donarvos per marits?

MADELENA

Y quin efecte, pare meu, volem que'ns hagi fet la conducta irregular d'aquesta gent?

CATHOS

Dieunos un medi, mon oncle, pera que una noya mitjanament raonable pogués entendre ab unes persones com la llur.

GORGIBUS

Y què hi troveu a dir?

MADELENA

Bella galanteria la llur! Com! Fer l'entrada ab el matrimoni?

GORGIBUS

Y per ahont vols tu que comenssin? Pel concubinatge? No es aquesta una manera de procedir de la que'ns podem felicitar tant vosaltres com jo? Hi ha cosa més cumplida que això? Y aquest llas sagrat al que ells aspiren no es un testimoni de la honradesa de llurs intencions?

MADELENA

Ah! pare meu, això que dieu es digne del burgés més vulgar. Me causa vergonya sentirvos parlar d'aquesta faisó, y caldria que us fessiu ensenyar el bell aire de les coses.

GORGIBUS

No tinch res que fer d'aires ni de cansons. Jo't dich que'l matrimoni es una cosa sacrosanta y que es portarse com un cavaller el comensar per aquest punt.

MADELENA

Deu meu! y que aviat s'acabaria una novela si tot el mon arrivava a esser com vos! Oh! Y que'n fora d'hermós si desseguida Cyrus se casés ab Mandana, y si'n Curial se desposés al primer pas ab la Güelfa.

GORGIBUS

Y que'm vens a contar ab aquestes histories?

MADELENA

Pare meu, la meva cosina us dirà tant bé com jo que a la forsa les noces tenen d'arriivar solament després de totes les altres aventures. Cal que un amant, pera ferse agradable, sàpia expressar els més bells sentiments, halenar la dolsor, la tendressa, l'apassionament y que sia acuradíssim en les formes. Primerament, ha de veure al temple, o al passeig, o en

qualsevol cerimonia pública la persona que'l té enamorat; o bé té d'esser portat fatalment a casa seva per un parent o un amic y sortir d'allí tot concirós y melancólich. Amaga durant un temps la seva passió a l'objecte adorat y no obstant li fa moltes visites, durant les quals no deixa may de proposar qualche problema galant pera exercir els esperits de la reunió. Arriva'l jorn de la declaració, que s'ha de fer ordinariament en una avinguda de jardí, mentres la companyia sia una mica allunyada: y aquesta declaració va seguida d'un sobtat cop d'ira que esclata ab la nostra rojor y que per un temps exila l'amant de la nostra presencia. Desseguit ell trova medis d'amansirnos, d'acostumarnos insensiblement a les expressions de la seva passió y de tràurens del nostre interior aquesta declaració que'ns fa tanta pena. Després d'això venen les aventures, els rivals que's llensen de través contra una inclinació compartida, les persecucions dels pares, les gelosies engenrades per falses aparences, els plors, els desesperes, els raptos y tot lo que se'n segueix. Heusaquí com se tracten les coses dins de les belles maneres; y son regles aquestes de les quals, en bona galanteria, ningú se'n sabria excusar. Però venir de cop y volta ab l'únich conjugal, no per l'amor sino per parlar del contracte del matrimoni y pendre justament la novela per la cua, permeteume repetirho. pare meu, no pot haverhi res més ordinari que aquesta manera de procedir; y tota jo'm sent regirada no més que ab l'impressió desplaent que això'm causa.

GORGIBUS

Quin diantre de llenguatge es aquest? Ah! Deu ser el gran estil.

CATHOS

Efectivament, mon oncle, la meva cosina, ha encertat la nota justa en aquesta qüestió.

Quin recurs hi ha pera ter bon aculliment a persones del tot profanes en galanteria! Estich ben segura de que no han vist may el mapa de la Valltendra y que Dolsbitlet, Encesesguart, Motsgalants y Versjoliu son ciutats per ells desconegudes. No veyeu que tofa llur persona ho manifesta y que no tenen res d'aquest aire que's recomana a l'amabilitat de la gent ben nada? Venir a una visita amorosa ab la cama sense guarnir, ab un capell desarmat de plomes, un cap irregular de cabells, y un vestit que pateix una indigencia de llassos; Deu meu! quins amants son aquets! Quina frugalitat d'ornament y quina aixutor de conversal! No's pot soportar N'hi ha per desmayarse. He remarcat també que llurs corbates no eren ben tallades y que mancava més de mitg pam pera que llur calsa fos prou ampla.

GORGIBUS

Arrivo a crèurem que son bojes totes dugues, y no puch entendre res d'aquesta xerrameca. Cathos, y vos, Madelena...

MADELENA

Ah! per favor, pare meu! desaveseuvos d'aquets noms extranys y apel-leunos d'altra manera.

GORGIBUS

Còm? aquets noms extranys? Que no son els vostres noms de fonts?

MADELENA

Deu meu! que'n sou de vulgar! Una de les coses que més me sorprenen es que vos hagueu pogut engendrar una noya tant espiritual com jo! S'ha parlat may en bell estil de Cathos, ni de Madelena? Y no'm confessareu que caldría no més que un d'aquets noms pera desacreditar la novela més hermosa del mon?

CATHOS

Es ben cert, mon oncle, que una orella una mica delicada sofreix terriblement de sentir pronunciar mots com aquets; y'l nom de Polixena que la meva cosina s'ha triat, y'l d'Aminta que jo m'he atribuït tenen una gracia. un encís que no podeu negar.

GORGIBUS

Escolteu; no hi ha més que un nom que serveixi. No consento que tingueu altres noms que aquells que us han posat els vostres padrins y les vostres padrines; y en quant a aquets senyors dels que's tracta jo conech les seves families y els seus bens y vuy resoltament que us disposeu a rèbrels per marits. Ja'm sento cansat de tant sostenirvos als meus brassos y la custodia de dues noyes es una càrrega massa pesant per un home de la meva edat.

CATHOS

Per lo que a mi respecta, mon oncle, tot quant vos puch dir es que trob que'l matrimoni es quelcòm de repugnant. Com se pot sufrir aquesta idea de dormir ab un home enterament nú?

MADELENA

Permeteunos respirar en llibertat en mitg de la bella societat de París, ahont tot just acabem d'arriuar. Deixeunos teixir al nostre pler la trama de la nostra novela y no'n precipiteu la conclusió.

GORGIBUS (sol)

No hi ha dubte son rematades. (*alt*) Una vegada més; jo no entench res de tots aquets romansos; vuy ser amo absolut y pera tallar totes les discussions, o us casareu totes dugues abans de poch temps, o com la llum ens ilumina, que us ficareu monges; ho he jurat.

ESCENA VI

CATHOS y MADELENA

CATHOS

Deu meul! Que enfonzada té la forma dins la materia el teu pare! Que n'es de tosca la seva inteligencia y quines tenebres hi ha en la seva ànima!

MADELENA

Què vols ferhi, cosina! N'estich tota contosa per ell. Me costa treball de persuadirme que jo pugui esser realment la seva filla y esper que qualque aventura vindrà un jorn a fer més ilustre ma naixensa.

ESCENA VII

Dits y MARIONA

MARIONA

Hi ha un criat que demana si les senyorettes son a casa y diu que'l senyor vol venirnos a veure.

MADELENA

Apreneu, estúpida, a expressarvos menys vulgarment. Dieu: hi ha un indispensable que demana si us troveu en la comoditat d'esser visibles.

MARIONA

Senyora, jo no entench el llatí, y no he après, com vos, la «filofia» al pensionat.

MADELENA

Mireu la insolenta! Això no's pot soportar! Y qui es el senyor d'aquest criat?

MARIONA

M'ha dit que era el Marqués de Mascarill.

MADELENA

Ah, cosinal! Un marqués! Si, si, anem a dir, que som visibles. Sens dubte es un «bel esprit», que ha sentit parlar de nosaltres.

CATHOS

Segurament.

MADELENA

El tenim de rebre en aquesta saleta baixa més aviat que en la nostra cambra. Ajustem-nos una mica els cabells al menys y sostenim la nostra reputació. Cuiteu, veniu a exténdrens dins del conseller de les gracies.

MARIONA

En bona fe, no se quina mena de bestia es aquesta: parleu en cristià si voleu que us entengui.

CATHOS

Porteunos el mirall, ignorant, y teniu compte de no envilirne el cristall per la comunicació de la vostra imatge. (*surten totes*).

ESCENA VIII

MASCARILL (*), DOS PORTADORS

MASCARILL

Ola, portadors. Per allà, per allà home, per allà, per allà. Estich veient que aquets brètols han prés el determini d'estrellarme a forsa de

(*) Fou el mateix Molière qui va fer el personatge de Mascarill. Mr. Aimé Martin ha trobat un follet d'aquell temps en que hi ha la descripció del vestit que duya en aquest paper. Es la següent: «El marqués entra ab una disfressa tant graciosa que no crech que us desagradi el sentirne la descripció.

ensopegar contra les parets y 'l paviment.

PRIMER PORTADOR

Caram! Es que la porta es estreta! Heu volgut de totes passades fernos entrar fins aquí...

MASCARILL

Naturalment. Volíeu, miserables, que exposés la ufana de les meves plomes a les inclemencies de l'estaciò plujosa, y que anés a imprimir el calsat en el fanch? Aneu, trayeu d'aquí la cadira.

SEGÓN PORTADOR

Pagueunos senyor, si us plau.

MASCARILL

Eh?

SEGÓN PORTADOR

Dich, senyor, que'ns dongueu diners, si us plau.

MASCARILL

(*donantli una bofetada*)

Còm? insolent, demanar diners a una persona de la meva qualitat!

SEGÓN PORTADOR

Es així com se paga als pobres de nosaltres? o es que la vostra qualitat ens dona de menjar?

Imagineuvos que la seva perruca era tant gran que escombrava materialment el paviment cada cop que feya la reverencia, y el seu barret tant menut que s'havía de pensar que'l Marqués el devia portar més sovint a la mà que al cap; el seu plastró se pot dir que era un pentinador regular, y els seus acanalats semblaven fets a posta pera servir d'amagatall als nens que juguen a fet. Un *brandon de gland* li sortía de la butxaca com un corn de l'abundancia y

MASCARILL

Ah! ah! ah! ja us ensenyaré jo a guardar les formes! Aquets poques vergonyes gosen riures de mí!

PRIMER PORTADOR

(prenent un dels pals de la seva cadira)

Apa, apa, pagueunos al moment.

MASCARILL

Què?

PRIMER PORTADOR

Dich que vuy rebre diners desseguida.

MASCARILL

Aquest es raonable.

PRIMER PORTADOR

Depressa, donchs.

MASCARILL

Oidà! tu parles com cal; però l'altra es un malcarat que no sab lo que's diu. Tè, estàs content?

PRIMER PORTADOR

No, no estich content; heu donat una bofetada al meu company y... *(aixecant el bastò.)*

MASCARILL

Calma; té, per la bofetada. Tot se consegueix de mi si se'm tracta dins de les bones

portava les sabates tant plenes de cintes que no puch dir si eren de pell de vaca inglesa o marroquí. Lo que jo sé es que tenien mitg pam d'alsada y que m'esforsava inutilment pera saber com uns talons tant alts y delicats podien portar el cos del Marqués, els seus llassos, els seus... y la seva perruca empolvada. Jutgeu, per aquesta figura, de la importancia del personatge.»

(Narració en prosa y en vers de la farsa de les Precioses, París, 1660.)

maneres. Anèu, veniu d'aquí un moment a recullirme per anar al Louvre, al «petit coucher».

ESCENA IX

MARIONA Y MASCARILL

MARIONA

Senyor, les senyoretetes venen desseguida.

MASCARILL

Que no tinguin pressa, ja m'he colocat ab tota comoditat pera esperarles.

ESCENA X

MADELENA, CATHOS, MASCARILL Y ALMANZOR

MASCARILL

(després d'haver saludat)

Senyoretetes, us sorprendrà sens dubte l'audacia de la meva visita; però es la vostra reputaciò la que us ha portat la importuna companyia de la meva persona, y'l merit té per mi atractius tant irresistibles que vaig sempre corrent darrera d'ell.

MADELENA

Si perseguiu el mèrit no serà pas en les nostres terres ahont tenui de venir a cassar.

CATHOS

Pera veure mèrit en nosaltres es precis que vos ens l'hagueu portat.

MASCARILL

Ahl que consti el meu vot en contra de les vostres paraules. La nomenada dona en lo just pregonant lo que valeu, y no deixareu rès per vert en aquest mon galant de París.

MADELENA

La vostra complacencia malversa massa esplendidament la llarguesa de ses lloanses; y no podem, la meva cosina y jo, admetre seriosament les dolsors de la vostra galantería.

CATHOS

Polixena, s'haurien de fer portar cadires.

MADELENA

Ola, Almanzor!

ALMANZOR

Senyora

MADELENA

Depressa, disposeu aquí les comoditats de la conversa.

MASCARILL

Però, avans; estich en seguretad aquí?

CATHOS

Què temeuh?

MASCARILL

Algun furt del meu cor, algún assessorat de la meua independencia. Jo veig aquí uns ulls que tenen el semblant de ser molt mals minyons, que semblen disposats a insultar totes les llibertats y a tractar un cor pitjor que un butxí. Diable! tantost un se'ls hi acosta, se posen en guardia mortífera. Ah! com hi ha mon que no m'en fiaría! y jo vuy fugirne corrents si avans no'm donen garantia suficient de que no m'han de fer mal.

MADELENA

Filla, té un caràcter ben enjogassat.

CATHOS

Resulta un Amilcar.

MADELENA

No tingueu por; els nostres ulls no tenen pas males intencions y el vostre cor pot repo-

sar tranquil sobre la noblesa de llurs sentiments.

CATHOS

Mes, per favor, senyor, no siau inexorable envers aquest sillò que us allarga'ls brassos ja fà un quart de hora; contenteu una mica el desig que té d'abassarvos.

MASCARILL

(*Després d'haverse pentinat y haverse arreglat els seus falbalans.*) Y bè, senyoretetes, què'm dieu de París?

MADELENA

Deu me! que'n podem dir? Caldria esser l'antípoda de la rahò pera no confessar que París es el gran arxiu de les meravelles, el centre del bon gust, del *bel esprit* y de la galanteria.

MASCARILL

Jo soch de l'opiniò que fora de París no hi ha pas salvació pera les persones decents.

CATHOS

Es una veritat incontestable.

MASCARILL

Es una mica fangós; però tenim, com re-mey, la cadira de brassos.

MADELENA

Es veritat que la cadira es un refugi marvellós contra'ls agravis del fanch y del mal temps.

MASCARILL

Rebeu moltes visites? quin *bel esprit* conteu entre'ls vostres?

MADELENA

Ay! nosaltres no som encara conegudes; però ja som en camí d'esserho, y tenim una amiga particular que'ns ha promés de portar-

nos a casa tots aquets senyors de l'«Aplech de peces selectes».

CATHOS

Y alguns altres que'ns han dit que passen per esser els sobirans àrbitres de l'elegancia.

MASCARILL

Deixeu per mi aquesta teina, car la puch fer millor que ningú; tots ells son visites meves; y puch dir que no hi ha cap dia que no'm llevi sense una mitja dotzena de «beaux esprits.»

MADELENA

Ah! mon Deu! vos serem reconegudes ab la més gran reconeixensa si'ns proporcioneu aquesta amistat; car, no hi ha remey, cal fer la coneixensa de tots aquets senyors si una vol figurar entre la bella societat. Ells son els qui elaboren les reputacions a Paris y una sab que hi ha un senyor tal ab qual tracte n'hi ha prou pera donarvos per tot arreu fama d'intelligent, quan no hi hagués altra cosa que aquesta. Mes pera mi, això que'm sedueix particularment es que per l'intermedi d'aquestes esperituals visites, una s'entera de mil coses que es de tota necessitat saber y que son l'essencia del «bel esprit.» Per aquest medi se saben cada día les noves galants, les jolives produccions en prosa y en vers. Se sab a punt fixe que un tal ha fet la més hermosa pessa del mon sobre tal argument, que una tal ha posat paraules a l'aria tal; que aquest ha composat un madrigal sobre una dolsa sensació; que aquell ha ritmat unes estrofes sobre una infidelitat; que'l senyor tal escrigué ahir vespre una sexteta a la senyoreta tal; que aquest autor ha ideat un projecte; que aquell es a la tercera part de la seva novela; que aquell altra té les seves obres en prempsa. Això es lo que dona relleu a una

persona per totes les tertulies, y si hagués d'ignorar aquestes coses, no donaria pas una agulla per tot «l'esprit» que's pugui tenir.

CATHOS

Jo també trob, en efecte, que es una cosa ridícula que una persona's precihi «d'esprit» y no sàpia fins la més insignificant quarteta que's fa cada día y en quant a mí, confesso que'm sentiria confosa de vergonya si arribava a passar que'm vinguessin a demanar per alguna cosa nova que jo no hagués vist.

MASCARILL

Es veritat que es vergonyós de no ser dels primers en saber tot lo que's fa; però no passeu ànsia; jo vuy establir a casa vostra una academia de «bel esprit» y us prometo que no's farà un bocí de vers a París que no'l sàpiguen de memoria abans que ningú. Per lo que a mí respecta, tal com me veyeu, en faig esgrima quan vuy, y de la meva cullita en veureu corre per totes les reunions de París, dugues centes cansons, altres tant sonets, quatre cents epigrames y més de mil madrigals, sense comptar els enigmes y les semblances.

MADELENA

Jo us confesso que tinch un deliri per les semblances; jo no conech res de tant galant!

MASCARILL

Les semblances son dificiles y requereixen un esperit profund; en coneixereu alguns de la meva manera personal que no us deplauràn.

CATHOS

Jo me torno boja pels enigmes.

MASCARILL

Son un gran exercici per «l'esperit» y aquest mateix matí n'hi fet quatre que us donaré a endevinar.

MADELENA

Els madrigals son ben agradables quant son ben tornejats.

MASCARILL

Aquest es el meu talent especial y ara estich trevallant en posar tota l'història romana en madrigals.

MADELENA

Ah! Quina cosa més sublim! Jo us enretinch desd'ara un exemplar al menys, per quan ho feu imprimir.

MASCARILL

Jo us ne prometo un a cada una y dels millors relligats. Això es poca cosa pera les meves facultats; però ho faig solament pera donar guany als editors y llibrers que'm persegueixen.

MADELENA

Ja me imagino el gran plaer que deu causar veures imprés.

MASCARILL

Qui ho dubtar? Mes, a propòsit, vos recitaré un impromptu que ahir vaig fer a casa una duquesa amiga meva ahont vaig anar de visita; soch terriblement tort en això dels impromptus.

CATHOS

L'impromptu es justament la pedra de toch de «l'esperit»

MASCARILL

Escolteu, donchs.

MADELENA

Som totes orelles.

MASCARILL

«Oh! Oh! Ni jo m'en adonava;
 »mentres sense malícia d'aprop vos esguardava
 »els vostres ulls traidors mon cor vareu robar,
 »oh! lladres! lladres! lladres! Correulos a aga-
 [far!]

CATHOS

Ah! Deu del cel! No's pot donar res de mes
 esquisit!

MASCARILL

Tot lo que jo faig té l'aire distingit; aquest
 impromptu no té rès de pedant.

MADELENA

N'es lluny de més de dugues mil llegues.

MASCARILL

Vos haveu fixat en aquest comensament,
 «oh! oh!» heusaquí una cosa estupenda, «oh!
 oh!» com un hom que s'en adona de sobte,
 «oh! oh!» la sorpresa, «oh! oh!»

MADELENA

Sí, aquest «oh oh» el trobo admirable.

MASCARILL

Y sembla que no sia rès.

CATHOS

Ah! per Deu! no diga això! Son les coses
 d'aquesta mena les que no tenen preu.

MADELENA

No hi hi ha dubte; y m'estimaria més ha-
 ver fet aquest «oh! oh» que tot un poema
 èpich.

MASCARILL

Caramba! teniu bon gust.

MADELENA

Eh! no'l tinch pas del tot dolent.

MASCARILL

Però no admireu també aquell «ni jo me'n

adonava?» «Ni jo m'en adonava?» es a dir no m'hi havia fixat; manera de parlar natural, «ni jo me'n adonava». «Mentre sense malícia» es a dir, mentres ignoscentement, sense mal pensar, com un pobre bé, «d'aprop vos esguardava»; es a dir m'entretenia contemplant-vos, vos observava, vos mirava; «els vostres ulls traidors...» Que us en sembla d'aquets «traidors?» No es un mot ben triat?

CATHOS

Divinament.

MASCARILL

«Traidors», es a dir, ab traició, d'amagat; sembla vèures un gat que acaba de cassar una rata, «Traidors!»

MADELENA

No pot estar millor.

MASCARILL

«Mon cor varen robar», es a dir, me'l varen pendre, se me'l varen emportar; «Oh! lladres! lladres! lladres! Correulos a agafar.» No diríeu que es un home que crida y empaita un lladre pera ferlo agafar? «Lladres, lladres, lladres, correulos a agafar?»

MADELENA

Hi ha que confessar que tot té un aire espiritual y galant.

MASCARILL

Ara'us vuy fer conèixer la música que he posat a la lletra.

CATHOS

Vos haveu après de música?

MASCARILL

Jo? may.

CATHOS

Y com pot esser això?

MASCARILL

Les persones de la meva qualitat ho saben tot sense haver après may rès.

MADELENA

Es clar, filla.

MASCARILL

Escolteu; veyam si trovareu l'aria al vostre gust: «hem la, la, la, la, la». La intemperancia de la estació ha ultrajat furiosament la delicadesa de la meva veu; però no importa, serà sense pretensions (*canta*) «Oh! oh! ni 'jjo m'en adonava» etc.

CATHOS

Oh! quina melodia més apassionada! No's pot escoltar sense perdre'ls sentits.

MADELENA

Hi ha cromatisme aquí.

MASCARILL

No haveu el pensament ben expressat pel cant? «Lladres! Lladres!» Y després com si efectivament hi hagués la gran corredissa «Co-rreul!» y com una persona que esbufega «Co-rreulos a agafar!»

MADELENA

D'això se'n diu saber lo fi de les coses, la gran finor, lo fi de la finor. Tot es admirable, vos ho jur; m'entussiasmen la música y les paraules.

CATHOS

Jo no havia sentit rès de tanta empenta.

MASCARILL

Tot quant jo faig me vé així naturalment, sense cap esforços ni estudi.

MADELENA

La natura vos ha tractat com una mare apassionada y vos sou el seu fill aviciat.

MASCARILL

En què ocupeu el vostre temps, senyoretas?

CATHOS

En rès.

MADELENA

Hem sofert fins ara un dejuni espantable de diversions.

MASCARILL

Me poso a la vostra disposició pera acompanyarvos un dia d'aquets a la comedia, si voleu; proximament se n'ha d'estrenar una que celebraré moltíssim poder veure en companyia tant agradable.

MADELENA

No'ns en podríem excusar.

MASCARILL

Solament vos demano que aplaudiu com sia menester, quan hi anem; car m'he compromés a fer triomfar l'obra, y l'autor mateix m'ho ha vingut a suplicar aquest matí. Aquí hi ha la costum de que a nosaltres, les persones de reputació, ens vinguin els autors a llegir llurs obres noves, y així obligarnos a trobarles bones y a crear llur popularitat; y ja podeu pensar si, quan nosaltres dihem alguna cosa, la galería gosa contradirnos! Per lo que a mi respecta, soch dels més formals, y quan he fet una promesa a algún poeta, crido sempre perque'm sentin: «això sí que es una cosa bona», abans y tot que'ls llums sien encesos.»

MADELENA

No me'n parleu; es extraordinari aquest París; cada dia passen mil coses que s'ignoren a provincies, per més espiritual que una vulgui esser.

CATHOS

No dieu rès més; ara que'n som informa-

des, complirem ab el dever de fer sentir les nostres exclamacions de entussiasme a cada paraula que'ns arriui.

MASCARILL

Jo no sé si m'enganyo; però feu cara d'haver escrit alguna comedia.

MADELENA

Eh! Podria haverhi alguna cosa de lo que vos dieu.

MASCARILL

Ah! Molt bé! La tindrem de veure! Ara entre nosaltres: jo n'he feta una que vuy fer representar.

CATHOS

Ah!... A quina companyia la donareu?

MASCARILL

Què demaneu? Als comedians de l'hotel de Borgonya; no hi ha ningú fora d'ells que sia capàs de fer valer les coses; els altres son uns ignoscents que reciten d'igual manera que's parla; no saben fer retrunyir els versos, y aturarse a l'indret oportú; y quin medi hi ha, dieume, pera conèixer ahont es el bon vers, si'l comediant no fa pauses y no'ns adverteix d'aquesta manera que llavors cal que la gent fassi el seu «ah, ah!...» d'admiració?

CATHOS

Es cert; hi ha manera de fer sentir als espectadors les belleses d'una obra, y les coses no valen més que en el grau en que se les fa valer.

MASCARILL

Què us ne sembla de tots els meus flochs? Els trobeu en armonia ab el vestit?

CATHOS

Absolutament.

MASCARILL

La cinta es ben triada.

MADELENA

Furiosament bé. Son Perdrigeon autèntich.

MASCARILL

Y què dieu dels acanalats?

MADELENA

Son de factura irreprotxable.

MASCARILL

Al menys me puch vantar de que tenen un pam més que'ls corrents.

MADELENA

Tinch de confessar que may he vist a ningú arriivar tant amunt en la elegancia del vestir.

MASCARILL

Fixeu una mica en aquets guants l'atenció del vostre odorat.

MADELENA

Exhalen una olor terriblement bona.

CATHOS

En ma vida he respirat un perfum més exquisit.

MASCARILL

Y d'aquest què me'n dieu? (*Dona a olorar els cabells empolvats de la seva perruca.*)

MADELENA

Senzillament sublim; els sentits me son delitosament impressionats.

MASCARILL

No'm dieu res de les plomes! Còm les troveu?

CATHOS

Espantosament hermoses.

MASCARILL

Creureu que cada una'm costa un lluis d'or? Jo pateixo aquesta mania d'anar a raure generalment sobre tot lo que hi hagi de més bó y escullit.

MADELENA

Jo us donch la seguretat de que simpatisarem vos y jo. Tinch una furiosa delicadesa per tot lo que he de portar; y fins les mitjes, y tot no puch sofrir res que no sia lo selecte de lo més selecte.

MASCARILL

(exclamantse bruscament)

Ay! ay! ay! per pietat! pel nom de Deu! senyoretes! en feu molt mal us; puch queixarme del vostre procedir; això no es decent.

CATHOS

Què us passa? què teniu?

MASCARILL

Còm! totes dúes contra'l meu cor al mateix temps! Atacarme per la dreta y per l'esquerra! ah! això es contra'l dret de gents; les forses no son pàs iguals y tindré de demanar auxili contra'ls assessins.

CATHOS

Cal confessar que diu les coses d'una manera ben encisadora.

MADELENA

Té una admirable originalitat el seu talent.

CATHOS

Vos sentiú més por que mal y el vostre cor crida avans d'esser destrossat.

MASCARILL

Què diablel ja està destrossat desde'l cap fins els peus.

ESCENA XI

CATHOS, MADELENA, MASCARIL y MARIONA

MARIONA

Senyora, vos demanen.

MADELENA

Qui?

MARIONA

El viscompte de Jodelet.

MASCARILL

El viscompte de Jodelet?

MARIONA

Si senyor.

CATHOS

El coneixeu?

MASCARILL

Es el meu millor amich.

MADELENA

Feulo entrar desseguida.

MASCARILL

Ja fà molt temps que no'ns hem vist y'm dona una gran alegríia aquesta coincidencia.

CATHOS

Hèusel aqui.

ESCENA XII

Dits, JODELET y ALMANZOR

MASCARILL

Ahl viscompte!

JODELET

(*abrassantse mútuament*)

Ah! marqués!

MASCARILL

Quina sort de trovarte!

JODELET

Quina alegría de vèuret aqui!

MASCARILL

Bésem encara un cop més, amich meu.

MADELENA (*a Cathos*)

Ah cosina, ja comensem a esser conegudes; mira la bona societat com ja comensa a saber el camí de casa pera venir a vèurens.

MASCARILL

Senyoretas, permeteu que us presenti aquest gentil home; vos prometo que es digne de fer la vostra coneixensa.

JODELET

Es de justícia venir a rendirvos l'homenatge que mereixeu; y els vostres atractius tenen d'exercir llurs drets senyorials sobre tota classe de persones.

MADELENA

Això ja es portar els vostres compliments fins als darrers límits de l'adulació.

CATHOS

Aquest día d'avuy el devem senyalar en el nostre almanach com un día de benhauransa.

MADELENA

Ala, minyò; que sempre s'hagin de repetir les coses! No veyeu que manca el luxe d'un sillò.

MASCARILL

No us estranyeu de veure'l viscompte ab aquest aspecte; tot just acaba de sortir d'una

llarga malaltia que li ha fet tornar el rostre pàlid com el veyeu.

JODELET

Es el fruit de les vetlles a la cort y de les fadigues de la guerra.

MASCARILL

Teniu de saber, senyoretas, que esteu veient en la persona del viscompte un dels homes mes valents del segle; es un brau de marca.

JODELET

Vos no teniu res que envejar-me, marqués; y ja sabem lo que sabeu fer també.

MASCARILL

Es veritat que'ns hem vist tots dos en la ocasió.

JODELET

Y en certs indrets ahont feya forsa calor.

MASCARILL

(mirant Cathos y Madelena)

Sí! però no pas tanta calor com aquí. Ay, ay, ay.

JODELET

Vàrem fer la coneixensa a l'exercit: y la primera vegada que'ns vàrem veure ell manava un regiment de cavalleria a les galeres de Malta.

MASCARILL

Es veritat; però vos ja tenieu el grau abans que jo hagués entrat; y tinch present que jo no era mes que primer oficial quan vos ja manaveu dos mil cavalls.

JODELET

La guerra es una bella cosa; però, en honor a la veritat, la cort recompeasa avuy ben malament la gent de valer com nosaltres.

MASCARILL

Per això es que vuy penjar l'espasa a la paret.

CATHOS

Oh! jo tinch una debilitat terrible per la gent d'armes.

MADELENA

A mi també m'agraden; però vuy que'l talent ennobleixi'l valor.

MASCARILL

T'enrecordes, viscompte, d'aquella mitja lluna que vàrem pendre als enemichs al seti d'Arras?

JODELET

Què vols dir ab la teva mitja lluna? Era ben bè una lluna tota sencera.

MASCARILL

Penso que tens rahò.

JODELET

Prou que m'enrecordo, com hi ha mon! allavors, vaig ser ferit a la cama d'un casch de granada y encara'm resten les senyals. Palpeu una mica, si us plau: podreu deduir quina ferideta deuría ser.

CATHOS

(després d'haver tocat en aquell indret)

Es veritat; la cicatrís es gran.

MASCARILL

Doneume la mà, y toqueu aquí; aquí, just darrera'l cap. Hi sou?

MADELENA

Síl toco alguna cosa.

MASCARILL

Es un tret de mosquet que vaig rebre, a la darrera campanya ahont vaig ser.

JODELET

(descubrintse el pit)

Aquí teniu aquest'altra ferida d'una bala que'm va atravesar de part a part a l'atach de Gravelines.

MASCARILL

(portant la mà als botons de les seves calses)

Us vaig a ensenyar una llaga terrible.

MADELENA

No es menester; ja ho creyem sense vèureho.

MASCARILL

Son senyals honroses que fan veure lo que un hom es.

CATHOS

No'n dubtem gens de lo que vos sou.

MASCARILL

Viscompte, tens aquí la teva carrossa?

JODELET

Per què ho dius?

MASCARILL

Portariem a passeig aquestes senyores per les afores y els fariem un petit obsequi.

MADELENA

No podríem sortir avuy.

MASCARILL

Fem, donchs, venir violins per ballar.

JODELET

Molt ben pensat.

MADELENA

An això sí que hi consentim; però així caldrà més gent a la nostra tertulia.

MASCARILL

Ola! Picard, Burguinyó, Cascaret, Base, Verdura, Provensal, Violeta! El diable se'ls

emporti a tots els criats! No crech pas que hi hagi al mon cap gentil-home tant malservit com jo! Aquets brètols me deixen sempre sol.

MADELENA

Almanzor, dieu al servey del senyor marqués que vagin a cercar violins y feu venir aquets senyors y senyores del vehinat, pera poblar la soletat del nostre ball. (*Almanzor surt.*)

MASCARILL

Viscompte, què me'n dius d'aquets ulls?

JODELET

Y a tu, marqués, què te'n sembla?

MASCARILL

Jo dich que la nostra llibertat se veurà ab treballs pera sortir d'aquí sana y salva. Jo al menys experimento extranyes convulsions y el meu cor se té per un fil.

MADELENA

Que natural es tot lo que diu! Sab girar els pensaments y les paraules de la manera més agradable del mon.

CATHOS

Es veritat que fa un gran dispendi d'«esperit».

MASCARILL

Pera fervos veure que en mi no hi ha trampa, vuy fer un impromptu ara mateix. (*medita*).

CATHOS

Eh! jo'm conjur ab tota la devoció del meu cor que se'm fassi sentir alguna cosa feta expressament pera nosaltres.

JODELET

Jo desitjaría poder fer altre tant; però'm sento una mica incomodat de la vena poética

de resultes de les moltes sangries que li han fet aquets dies passats.

MASCARILL

Què dimonis me passa? Me surt bé'l primer vers, y no puch encertar els altres. Es una mica massa precipitat, tant mateix; ja us faré un impromptu ab tota calma que estich segur trobareu més hermós que cap altre.

JODELET

Te més «esprit» que un dimoni.

MADELENA

Y un estil galant y ben girbat.

MASCARILL

Viscompte, digues; fa molt temps que no has vist la comtesa?

JODELET

Fa més de quatre setmanes que no li he tornat visita.

MASCARILL

Ja sabs que'l duch m'ha vingut a veure aquest matí y m'ha volgut portar al camp a correr cervos ab ell.

MADELENA

Ja son aquí les nostres amigues.

ESCENA XIII

Dits, LLUCIA, CELIMENA y VIOLINISTES

MADELENA

Deu meul vos demanem mil perdons! Aquets senyors han tingut la pensada de donar ànima als nostres peus; y us havem enviat a cercar pera omplir els buids de la nostra reunió.

LLUCIA

Vos ho agraphim moltíssim.

MASCARILL

No es més que un ball improvisat; però un dia d'aquets vos ne donarem un ab totes les solemnitats. Han vingut els violinistes?

ALMANZOR

Si senyor, ja son aquí.

CATHOS

Vaja, donchs, feu l'obsequi de seure.

MASCARILL

(ballant tot sol com fent el preludi)

La, la, la, la, la, la, la, la.

MADELENA

Té una figura elegantíssima.

CATHOS

Sembla que ha de ballar a la perfecció.

MASCARILL

(prenent Madelena per ballar)

La meva independència va a ballar la sara-banda tant bé com els meus peus. A compàs, violins, a compàs. Oh! quins ignorants! No hi ha forma de ballar ab ells. Així el diable se us emportés! no podeu tocar ab més ritme? La, la, la, la, la. Més depressa! Ah! violinistes d'envelat!

JODELET *(ballant)*

Ola, ola! no precipiteu el compàs, que acabo de sortir de la malaltia.

ESCENA XIV

Dits, CAMPFLORIT y VALLDOR

VALLDOR

(ab un bastó a la mà)

Ah! ah! brètols! què feu aquí? Ja fa tres hores que us estem buscant.

MASCARILL

(*sentintse bastonejat*)

Ay! ay! ay! No m'havieu dit que haguessin de ser tantes les bastonades.

JODELET

Ay! ay! ay!

VALLDOR

Vos està bé, desvergonyit, per voler fer sempre l'home d'importancia.

CAMPFLORIT

Així apendreu a conèixeus millor, miserables.

ESCENA XV

Dits, fòra CAMPFLORIT y VALLDOR

MADELENA

Què vol dir tot això?

JODELET

Es una aposta.

CATHOS

Com! deixarvos apallissar d'aquesta manera!

MASCARILL

Deu meu! no he volgut fer cas de rès, perquè la sanch me bull desseguida y hauria fet algún disbarat.

MADELENA

Soportar un afront com aquest en la nostra presencia!

MASCARILL

No ha estat rès; continuem, continuem. Ens coneixem ja fa molt temps, y entre amichs no es del cas ressentirse per tant poca cosa.

ESCENA XVI

Dits, CAMPFLORIT y VALLDOR

VALLDOR

Com hi ha Deu, no us en riureu pas de nosaltres! murrís! Entreu vosaltres (*entren tres o quatre pinxos.*)

MADELENA

Quin atreviment de venir a fer escàndol a casa nostra?

CAMPFLORIT

Còm, senyoretés! tenim de sofrir que'ls nostres criats siguin més ben rebuts que nosaltres? que vinguin a fer l'amor a costa nostra y us donguin el ball?

MADELENA

Vostres criats!

VALLDOR

Sil els nostres criats! y no està bé ni es decent de indisziplinàrnosels com esteu fent.

MADELENA

Deu del cel! quina insolencial!

VALLDOR

Però no'ls vuy concedir l'aventatge de servir-se dels nostres vestits pera enlluernarvos; y si'ls voleu festejar serà, com hi ha mon, per sa bona cara. Depressa, despulleulos aquí mateix.

JODELET

Adeu els nostres vestits de gala!

MASCARILL

Ja s'han acabat el marquesat, y el viscomptat.

CAMPFLORIT

Ah! ah! malcarats! teniu l'audacia de voler ser els nostres rivals? Ja podeu anar a un altra banda a demanar lo que us pugui fer agradables als ulls de les vostres xicotes! Jo us dich que...

VALLDOR

Es una mica massa això de suplantarnos y suplantarnos ab els nostres propis vestits.

MASCARILL

Oh fortuna! que'n ets d'inconstant!

CAMPFLORIT

Que se'ls despulli desseguida, fins al últim botò!

VALLDOR

Emporteusen tota aquesta robada, enllestiu. Ara, senyoretas, en l'estat en que'ls veheu, podeu continuar els vostres amors ab ells tant com us plagui; vos deixem en tota llibertat per fer d'ells lo que volgueu, y us assegurem, el senyor y jo, que no'n serem gelosos per rès del mon.

ESCENA XVII

MADELENA, CATHOS, JODELET, MASCARILL
y VIOLINISTES

CATHOS

Ah! quina vergonya!

MADELENA

Jo boto de rabia.

UN DELS VIOLINISTES

(a Mascarill)

Què passa aquí? Qui'ns pagarà a nosaltres?

MASCARILL

Demaneuho al senyor viscompte.

UN DELS VIOLINISTES

(a Jodelet)

Qui'ns té de pagar?

JODELET

Demaneuho al senyor marquès.

ESCENA XVIII

GORGIBUS, MADELENA, CATHOS, JODELET,

MASCARILL y VIOLINISTES

GORGIBUS

Ah! imbècils, ens haveu fet representar un paper ben lluit, per lo que veig; acabo de informarme de coses ben edificants, per cert, per boca d'aquets senyors que ara han sortit.

MADELENA

Ah! pare meu, es una jugada crudel la que'ns han fet.

GORGIBUS

Sí! una jugada crudel, però que es un efecte de la vostra pedanteria, estúpides! Ells s'han ressentit de l'aculliment que'ls vareu fer y no obstant, desgraciat de mi, es menester que jo soporti l'afront.

MADELENA

Ah! juro que'ns venjarem, així hagués d'esclatar de rabia. Y vosaltres, poques vergonyes, goseu encara deixarvos veure després de la vostra insolencia?

MASCARILL

Tractar així a tot un marquès! Heusaquí lo que es el mon; la més petita desgracia ens fa aburrir d'aquells que'ns estimaven. Anem,

company, anem a buscar fortuna a un altra banda; veig que aquí no's fà càs sinò de la vana apariència y que no's considera per rès la virtut tota una.

ESCENA XIX

GORGIBUS, MADELENA, CATHOS y VIOLINS

UN DELS VIOLINS

Senyor, ens sembla... que... potser vos podrieu contentar vos, a falta dels altres, per tot lo que avuy hem tocat aquí.

GORGIBUS (*pegantlos*)

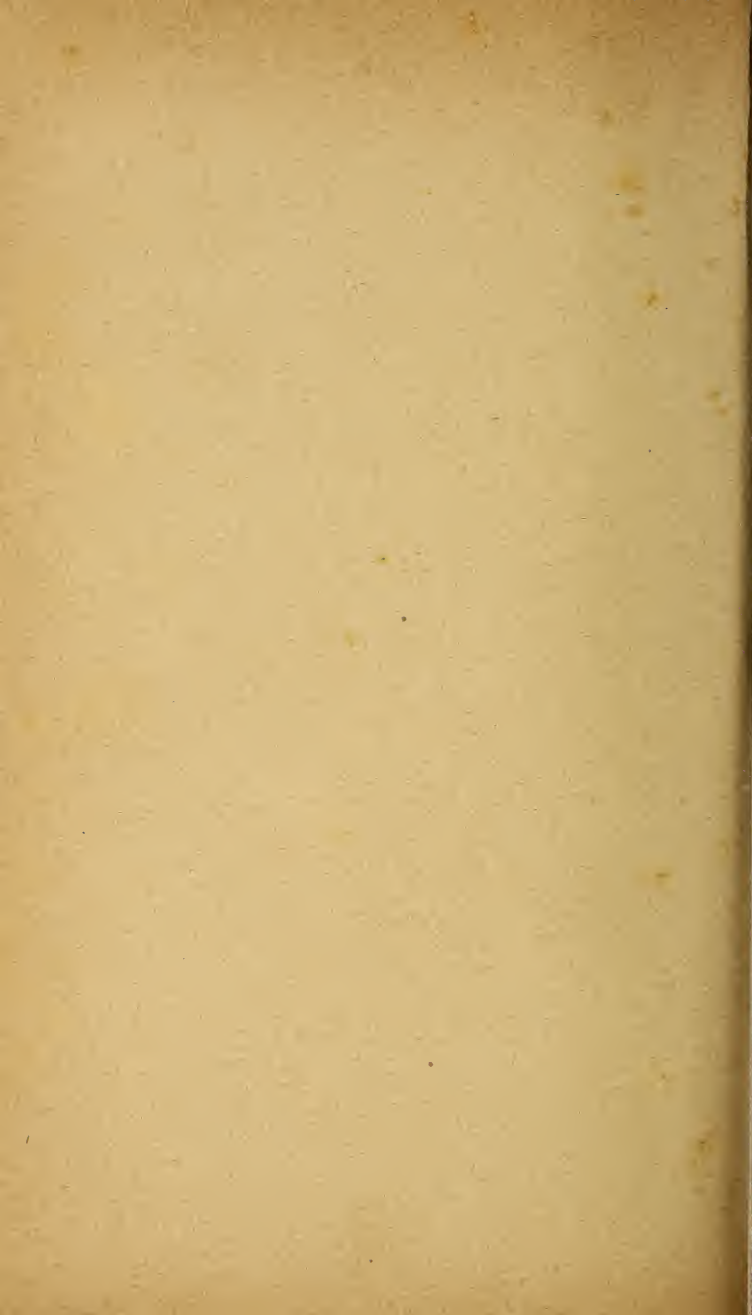
Sí, sí ja us contentaré; y es ab aquesta moneda que us vuy pagar. Y vosaltres, ximplers, no sé lo que m'atura pera no fer ab vosaltres altra tant; ara anem a servir de blanch a la mofeta y a la maladicència de tothom y això gracies a les vostres extravagancies. Aneuse'n d'aquí! beneites; aneu y amagueuvos per sempre de la meva vista. (*Sol*) Y vosaltres, que sou causa de la seva follia, tontes frivolitats, fatals entreteniments dels esperits ociosos, noveles, versos, sonets y sonetes, que el diable se us emporti!

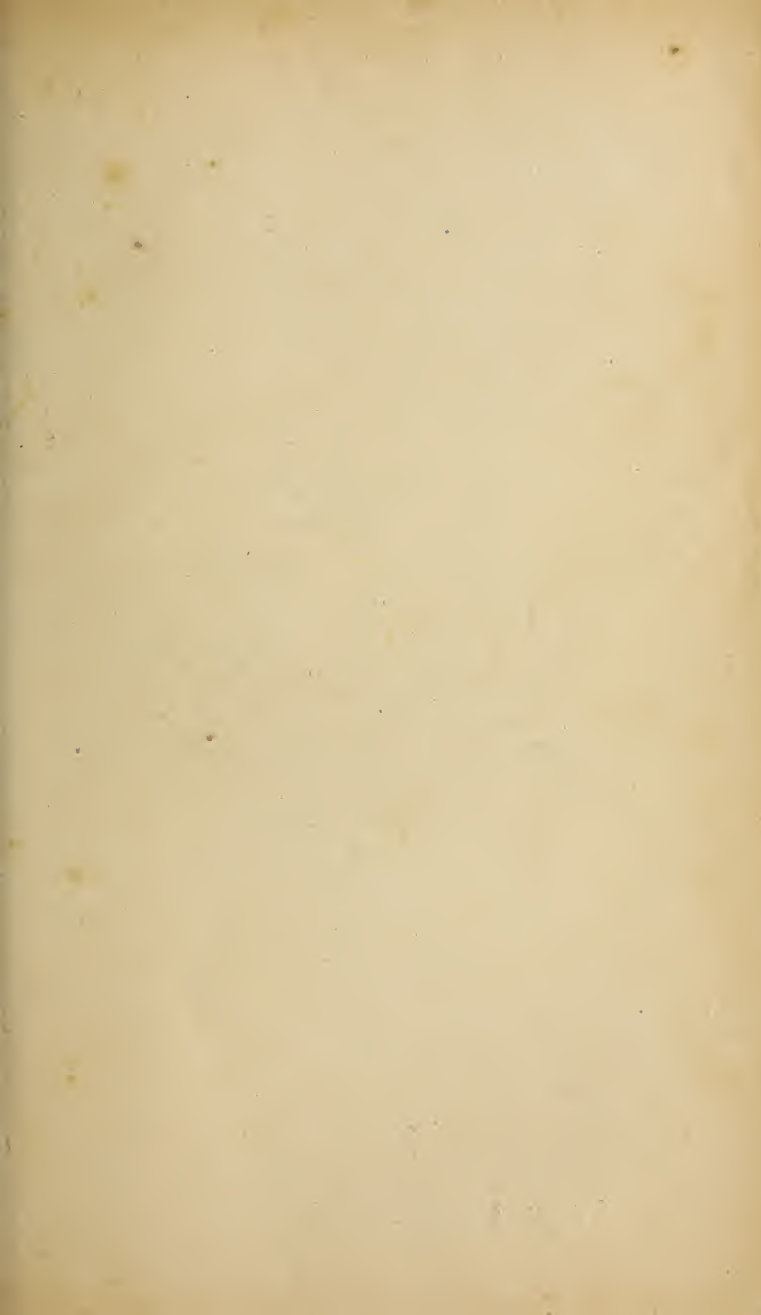
TELÓ

BIBLIOTECA "DE TOTS COLORS"

	<u>Pessetes</u>
<i>La llàntia del odi</i> , tragedia en quatre actes, per Gabriele d'Annunzio.	2
<i>La fortuna boja</i> , comedia en quatre actes, per Joseph Morató.	2
<i>Papà ministre</i> , drama en tres actes, per Gerolamo Rovetta.	2
<i>¡Por!</i> comedia en un acte, per Felix Duquesnel. (agotada).	50
<i>Els mestres contistes</i> . Volum primer.	1
<i>La campana submergida</i> , rondalla escènica en cinch actes, per Gerhart Hauptmann.	2
<i>Les ales de cera</i> , comedia en dos actes, per Manel Folch y Torres.	1 50
<i>Cor delator</i> , monòlech, per Edgar Poe.	25
<i>L'assumpció de Hannele Mattern</i> , drama d'ensomni en dos actes, per Gerhart Hauptmann.	1 50
<i>Els pobres menestrals</i> , obra en tres actes, per Adrià Gual.	2
<i>Els mestres contistes</i> , Volum segón.	1
<i>Els picarols</i> , rondalla de l'Alsacia en tres actes, per Erckmann-Chatrian.	2
<i>Juventut de Princep</i> , comedia en cinch actes, per Wilhelm Meyer Forster.	2
<i>Gent d'ara</i> , comedia en dos actes, per Eduard Coca y Vallmajor.	1 50
<i>Un cop de vent</i> , pas de comedia per Joseph Morató.	50
<i>Cavalleria Rusticana</i> , Escenes sicilianes, per G. Verga.	75

<i>Rosa Bernd</i> , drama en cinch actes, per Gerhart Hauptmann.	2
<i>L'honor</i> , topo en un acte, per Apeles Mestres.	50
<i>Els mestres contistes</i> . Volum tercer . .	1
<i>La familia Rocamora</i> , drama en quatre jornades, per Pompeu Crehuet. . . .	2
<i>Un joch de cartes o Memorialistes ab lletra menuda</i> , sainet en un acte, per Manel Folch y Torres.	75
<i>El pobre Enrich</i> , llegenda germànica en cinch actes, per Gerhart Haupt- mann.	2
<i>La morta</i> , quadro dramàtich, per Pompeu Crehuet.	1
<i>L'enrenou del poble</i> , quadro de costums en un acte, per Felip Palma.	75
<i>El comensar de les coses</i> , comedia en quatre actes, per Joseph Morató . .	2
<i>Llibre del actor</i> , per J. Ferràn Torras.	1
<i>Flames en l'ombra</i> , drama en tres actes, per A. Butti.	2
<i>Les precioses ridícules</i> , comedia en un acte, per Molière.	1

Preu: 1 pesseta